

Za církev synodální: společenství, spoluúčast a poslání

Syntéza výstupů z diecézní fáze synodálního procesu

Litoměřická diecéze

Obsah

PRVNÍ ČÁST: Popis a zkušenosti diecézní fáze synodálního procesu.....	3
Stav synodality.....	4
Druhá část: OBSAH VÝSTUPŮ ZE SYNODNÍCH SKUPIN.....	5
Soužití a komunikace ve farnostech.....	5
Vztah mezi kněžími a laiky, problém klerikalismu.....	5
Způsob rozhodování, ekonomická a pastorační rada.....	5
Spoluodpovědnost laiků za poslání církve.....	6
Formace a způsob života kněží.....	6
Otázka celibátu.....	7
Postavení žen v církvi.....	7
Pastorační přístup k osobám žijícím v neregulérních partnerských svazcích.....	7
Bohoslužebný život, slavení.....	8
Ekumenický dialog.....	8
Dialog se současnou společností, evangelizace, misie.....	9
Komunikace a spolupráce s biskupstvím.....	9
Třetí část: NADCHÁZEJÍCÍ KROKY.....	10
Diecézní strategie.....	10
Reforma církve.....	11

PRVNÍ ČÁST: Popis a zkušenosti diecézní fáze synodálního procesu.

Svatý otec František 10. října 2021 pozval celé společenství laiků i duchovních na společnou cestu a zahájil celosvětový synodální proces, který bude završen generálním shromážděním biskupů (biskupskou synodou) v Římě v říjnu 2023. První fáze synody se odehrávala na diecézních úrovních a byla zahájena biskupy v neděli 17. října 2022. I naše litoměřická diecéze se na tuto společnou cestu vydala. V litoměřické katedrále jí při slavnosti bohoslužbě zahájil otec biskup Jan Baxant. Do Litoměřic na tuto bohoslužbu přijelo na 60 farních koordinátorů. Mons. Jan Baxant poté v listopadovém oběžníku uvedl, že to byla povzbuzující bohoslužba i setkání a vyzval duchovní správce, aby aktivovali své farní koordinátorky a koordinátory, aby byl ve farnostech vytvořen dostatečný prostor k velkorysému naslouchání a sdílení.

Diecézními koordinátory byli jmenováni Mons. Martin Davídek, generální vikář a P. Radek Vašínek. Redakční skupinu, která pak následně zpracovávala výstupy, tvořili 2 kněží – P. Radek Vašínek, P. Michael Martinek, SDB a tři laici – Ilona Sovová, z farnosti Hrádek nad Nisou, Petra Kafková a Jiří Koriťák, laici z farnosti Teplice.

Synodní skupinky se začaly scházet od listopadu a podle zasláného metodického materiálu začaly vznikat první výstupy, ač v tu chvíli ještě nebylo zcela jasné, v jaké podobě se budou závěry zaznamenávat. Díky práci členů národního synodálního týmu vznikl dotazník, který byl vytvořen pro záznam výstupů. Vzhledem k tomu, že ale někteří koordinátoři avizovali, že mají již první výstupy zpracovány, rozhodli jsme se jít v naší diecézi „dvojí cestou“. Byla tedy nabídnuta možnost zasílat závěry synodních skupin jak ve formě vyplněného dotazníku, tak v textové podobě o rozsahu dvou stran. Při tomto dvojím odlišném způsobu shromažďování synodních závěrů ale nebylo možné vypracovat detailní souhrnnou statistiku, neboť „nedotazníkové“ příspěvky neobsahovaly všechny potřebné údaje.

Z 384 farností, které jsou v litoměřické diecézi rozděleny do 77 farních obvodů s duchovním správcem, se do synodního procesu zapojilo 63 těchto farních kolatur. Vzniklo celkem 72 synodních skupin, z nichž kromě těch, které vznikly ve farnostech, byly 4 skupiny „mezifarní“, dále vznikla jedna synodní skupina ze společenství manželů, jedna pod vedením teplických salesiánů, která byla složená z mladých lidí mimo církve, tři skupiny členů Sdružení salesiánů spolupracovníků (ASC), v Lovosicích probíhalo setkání jedné skupinky složené z romských účastníků a pak byly dvě skupiny s řeholní spiritualitou a to Salesiáni Dona Boska a Třetí řád bosého Karmelu. Ostatní řeholníci působící v diecézi byli zapojeni v rámci farních synodních skupin.

Popeleční středa letošního roku, tedy 2. březen 2022 byl stanoven jako poslední termín k zaslání všech synodních příspěvků. Zápisy však přicházely ještě i poté, poslední příspěvek byl pak přijatý 23. března 2022. Celkem bylo shromážděno 114 příspěvků, z nichž 58 zápisů bylo ve formě vyplněného dotazníku a 56 bylo textových zápisů v rozsahu cca dvou stran. Diecézní koordinátoři obdrželi také 11 individuálních příspěvků, které přišly poštou nebo mailem. Byly to osobní podněty, inspirace, úvahy a myšlenky od jednotlivců, které sice nevznikly na základě synodního rozlišování, ale i hlas jednotlivce může být „hlasem prorockým“ a tak byly tyto příspěvky prostudovány a bylo k nim přihlíženo.

V průběhu diecézní fáze také proběhlo 22. ledna 2022 presynodální diecézní setkání v Litoměřicích. Na setkání přijely přes tři desítky farních koordinátorů ze všech částí diecéze i přes obtíže doznívající covidové vlny. Setkání bylo zahájeno mší svatou. Otec biskup se v promluvě zaměřil na některé místní aspekty synodálního procesu. Po bohoslužbě pak proběhlo krátké zhodnocení

dosavadního průběhu synodní cesty. Poté vystoupili farní koordinátoři se svými svědectvími o tom, co zatím prožili během setkávání synodních skupinek ve svých farnostech a co jim Duch Svatý dává poznávat. Přítomný biskup Jan měl tak možnost vyslechnout mnoho zajímavých podnětů z terénu diecéze, koordinátoři se nebáli zmínit i některé obtížné věci, které prožívají ve svých společenstvích.

Během fáze shromažďování výstupů měl biskup Jan možnost do nich také nahlížet a postupně se tak aspoň s některými seznámit. Sám pak v únorovém, březnovém a dubnovém diecézním oběžníku ve svých úvodních slovech průběh reflektoval a povzbuzoval k ohleduplnému naslouchání, k umění vážit si názoru druhého a k radosti z možnosti takto se setkávat a vzájemně obohacovat. Vyzýval také, aby se synodální proces postupně stával naší trvalou výbavou. Uvedl také, že ač nás některé relace ze skupin mohou někdy až bolestně zasáhnout svou enormní kritičností, zároveň pak ale také i potěšit výjimečnými svědectvími úsilí a věrností našich bližních.

V závěrech, které přišly ve formě vyplněných dotazníkových formulářů, bylo možné vysledovat, že synodního procesu se v naší diecézi zúčastnili převážně lidé ve věkové kategorii od 30 do 50 let, tedy hlavně pracující. Druhou největší skupinou pak byla věková kategorie nad 50 let. Nejčastěji se jednalo o skupiny s 5 až 9 členy, kteří se nejčastěji sešli 3x. Procesu se zúčastnili nejen katoličtí věřící, kterých bylo nejvíce, ale také i evangelíci a lidé, kteří jsou spirituálně založení, ale bez církevní příslušnosti. Více jak polovina synodních skupin vznikla z důvodu synodního procesu, ač se ve svých farnostech znali, dříve se nescházeli. Přestože ještě doznívala covidová doba, tak kromě dvou skupinek, které se scházely on – line, všechny ostatní absolvovaly setkávání osobně. V polovině případů byli přítomní i kněží, ale spíše jen naslouchali a do průběhu nezasahovali. Dvě třetiny skupin ve formulářích uvedly, že by se chtěly setkávat i nadále a synoda u nich vyvolala potřeby aktuálních a konkrétních změn ve farnosti. Nejfrekventovanějším z nabídnutých témat bylo „Na společné cestě“, druhé v pořadí pak „Naslouchání“ a třetí otázka „Dialogu“. Spousty témat se však prolínalo navzájem. Z doplňujících témat pak nejčastěji rezonovala a byla probíraná otázka „Misijního poslání“ a „Slavení“. Zpracování závěrečné diecézní syntézy bylo ukončeno 1. května a poté byl tento dokument znovu nabídnut synodním skupinám k doplnění či připomínkování. Tyto podněty pak byly ještě zapracovány. Závěry diecézní fáze synodálního procesu pak byly představeny na kněžském dnu 19. května a celá diecézní fáze pak byla ukončena 21. května při slavnostní bohoslužbě v litoměřické katedrále s otcem biskupem Janem a poté při následném setkání s pohoštěním a přátelským sdílením o prožité cestě synodality v naší diecézi, s diskusí a dalšími výhledy do budoucna.

Stav synodality.

Ze zaznamenaných reakcí vyplývá, že synodalita a setkávání je v některých farnostech naprosto běžnou záležitostí a funguje, přestože takto tento proces společného kráčení nenazývali a byl to pro ně nový pojem. Někteří naopak nevnímali důležitost synody, protože zde není ještě zcela rozvinuté vnímání spoluzodpovědnosti za směřování farností. Opakovaně i zaznělo: „Stejně se nic nezmění“, protože je zde negativní zkušenost s Plenárním sněmem, který se uskutečnil v naší české církvi v letech 1997 – 2005. Řada lidí, kteří se tehdy angažovali, považuje dnešní synodu za stejně beznadějnou jako sněm. Pro část skupin to bylo něco nového, zpočátku i těžce uchopitelné, neměli velká očekávání, ale v průběhu setkávání postupně zjišťovali, jak je dobře, že se učí si naslouchat, důvěřovat, společně se modlit a chtějí v tomto procesu pokračovat i nadále, protože to je pro ně velkým obohacením. Synodní skupiny hodnotily pozitivně, že se papež František ptá celé církve a tedy každého a je pro ně velkou nadějí, a ocenily jeho snahu. Co se týká vnímání synodní reality na úrovni diecéze, na jednu stranu byly vyzdvihnuty aktivity typu pravidelného setkání mládeže, fungování charit a hospicové péče, pastorační návštěvy otce biskupa např. při biřmování, kdy účastníci sdělili, že si jej velmi váží a oceňují jeho srdečnost a laskavý přístup. Na druhou stranu pak také zaznělo nejedno „postesknutí“, že díky veliké rozloze diecéze, velké specifičnosti také i díky bývalým

Sudetům, malých farních společenství, nebo jen jednotlivců, pociťují osamělost, nezájem ze strany vedení diecéze, někteří uvádějí i špatnou zkušenost při spolupráci s biskupstvím, postrádají větší provázanost mezi farnostmi v diecézi, nemají osobní zkušenost s tím, že jsou součástí diecéze a dodávají, že by bylo zapotřebí „sdílet síly ve větších celcích“.

Druhá část: OBSAH VÝSTUPŮ ZE SYNODNÍCH SKUPIN

Zápisy ze synodních skupin se většinou zaměřují na jedno z deseti stanovených témat. Některé názory se však vyskytují ve dvou či více tématech, a naopak k některým tématům je zaznamenáno velmi málo podnětů. Pro tuto syntézu jsme proto zvolili jinou strukturu, která lépe odpovídá reálnému zastoupení názorů.

Na začátku každého tématu je stručné shrnutí názorů, které byly v zápisech zaznamenány. Následující výběr citací se pak zaměřuje zejména na podněty k diskusi a návrhy ke změnám.

Soužití a komunikace ve farnostech

Zápisy ukazují širokou škálu farností od těch, které se charakterizují jako mrtvé, až po ty, v nichž se žije bohatým liturgickým i společenským životem a probíhá tam mnoho aktivit. Častými problémovými oblastmi jsou nesoulad mezi laiky a farářem, uzavřenost farnosti do sebe, špatná komunikace mezi různými skupinami ve farnosti. Důvodem může být nezájem setkávat se a vzájemně se poznávat, ale také o generační problém nebo názorová odlišnost. Kvalita farnosti je často spojována s osobou faráře, zároveň se ale zdůrazňuje, že „farnost by neměla stát jen na knězi“. Důležité je nezapomínat na žádnou věkovou či sociální skupinu ve farnosti. Např.:

- V posledních letech to vypadá tak, že církve nemá žádné seniory. Neustále se mluví o mladých. Setkání mládeže tu i onde, sbírka na mladé, Diecézní setkání mladých atd. Senioři neexistují. Ti pouze chodí do kostelů se modlit a přispívat do kostelních sbírek.

Vztah mezi kněžími a laiky, problém klerikalismu

Vedle partnerských způsobů komunikace se opakovaně poukazuje na projevy klerikalismu: kněz není otevřený dialogu, jedná z pozice autority, komunikuje pouze s lidmi stejných názorů. V kázáních je často nesrozumitelný, autoritativní, nezáživný nebo dává najevo neznalost současné reality a vědeckého poznání. V pastorači je zbytečně tvrdý k lidem, kteří zcela nezapadají do představy o dobrém křesťanovi. Klerikalismus se však projevuje i na straně laiků v přehnané úctě ke kněžím a nekritickém přijímání jejich názorů. Citace ze zápisů:

- Dobrá zkušenost z některých farností – kněží se nevyvyšují, vedou laiky ve svobodě a ke spoluodpovědnosti – výchovně pastorační společenství.
- Vyjádřit názor není v církvi stále zažité. Ohlášky nebo farní časopis – vše prochází „cenzurou“ kněze. Model osamocení kněze a mlčící farníci ochromuje život církve. Žádáme větší srozumitelnost a otevřenost. Kněz by měl při kázání vědět, ke komu mluví, co chce říci a vyhnout se užívání "církveštiny". Chceme být častěji vyzváni k poskytnutí zpětné vazby.
- Kněží více vystupují jako strážci doktrín než jako průvodci, kteří podporují s respektem člověka v jeho hledání „života v plnosti“. I když nesouhlasím – vyslechnu. Málo se naslouchá lidem, jejichž názory trochu „ujíždějí“. Je třeba hledat v jejich názorech to dobré a pomíjet to, co pro nás přijatelné není.
- Někdy nekritická úcta ke knězi, nechuť ke spoluodpovědnosti, aktivitě (chceme si jen „odchodit mše“). Církve dostatečně nepracuje s laiky na rozvoji jejich víry a duchovní formaci.
- Farníci by si do kněze neměli promítat své ideály, neměli by vnímat kněze jako dokonalého člověka, schopného vyhovět všem našim přáním a naplnit všechna naše očekávání. Je důležité vzájemné poznávání a respekt.

Způsob rozhodování, ekonomická a pastorační rada

Opakovaně se konstatuje, že ekonomické a pastorační rady jsou nefunkční, mnohdy ani neexistují, biskup to přehlíží. Hospodaření farností je často neprůhledné. Převažuje rozhodování bez spoluúčasti

laiků, někteří kněží rozhodují sami a očekávají, že ekonomická rada vše schválí. Někdy s ní zásadní ekonomické záležitosti ani nekonzultují. Konkrétní návrhy:

- Pravomoci farní rady i spoluzodpovědnost by měly být posíleny, příp. by měl do nich být zaveden princip demokracie – podnět ke změně CIC. Církev jsme my, neměli bychom čekat řešení všech problémů od hierarchie. Dokážeme ale a budeme pak na sebe brát zodpovědnost, když máme sami mnoho práce a povinností?
- Je zapotřebí podporovat aktivní spolupráci s laickými orgány farnosti (pastorační a ekonomická rada) ku prospěchu farnosti. Ze strany hierarchie však je nutné k tomu vytvořit podmínky. Ze strany kněží – ochota nebát se převzít zodpovědnost za rozhodování ve sporných otázkách a při řešení konfliktů ve farnosti.
- Úloha pastorační rady? – ideální by bylo, kdyby skutečně propojovala „faru“ a „farníky“, více komunikovat témata oběma směry (od farníků k radě a zpět)

Spoluodpovědnost laiků za poslání církve

Často se konstatuje přetíženost kněží věcmi ekonomickými, administrativními, technickými, pak jim nezůstává čas a energie na pastorační práci. Laici nabízí spolupráci v rámci svých odborných znalostí a schopností. Očekávají však ochotu faráře přenechat jim odpovědnost a také vytvoření adekvátních právních a finančních podmínek. Ze zápisů:

- Kněží mají namáhavou a odpovědnou práci. Zaslouhují úctu. Je potřeba, aby celé své úsilí věnovali duchovní, pastýřské službě ve své farnosti. Nedostatek – bez nich se farnost rozpadá. Je také potřeba delegovat část jejich povinností v oblasti manažerské, technické či ekonomické laickým odborníkům, aby se mohl kněz skutečně intenzivně věnovat pastorační činnosti.
- Rádi bychom přispívali na plat kněze. Solidárnost však musí být oboustranná.
- Je zapotřebí přemýšlet o změnách v systému obsazování farností.
- Chybí prostředky na učitele náboženství, pečlivá příprava na svátosti. Nabízet další vzdělávání a osobní rozvoj farníkům.
- Autoritu v církvi lze uplatňovat jen na základě vlastního osobnostního růstu, tedy stát se pro ostatní druhým Kristem, potom se bude dařit i týmové práci a poroste spoluzodpovědnost u laiků.
- Pro formaci v duchu synodality je základem pokora jako opak myšlenkové nadřazenosti. Je třeba otevřít srdce pro všechny lidi. Formace je možná ve společenství a v duchu evangelia. Pokora v Církvi chybí. Okázalost Církve je úplně proti duchu chudoby.
- Neformální setkání – podněcovat komunikaci mezi „farou“ a „farníky“, ideálně nejen na úrovni farnosti, ale otevřít komunikaci i na úrovni diecéze (setkávání „okolních“ farností společně, hledání společných cest a akcí)

Formace a způsob života kněží

V zápisech se mluví o moudrých a pastoračně vyzrálých kněžích, ale také o osobní nezralosti některých kněží, nedostatečném vzdělání, o osamocení kněží na farách, která může vést k syndromu vyhoření, navazování nezdravých vztahů apod. Například:

- Nejdůležitější je kněz plný svatého Ducha, který žije životem Ježíše. Ten přitahuje lidi a získává svým laskavým přístupem jejich důvěru, umí je svými postoji získávat a nadchnout pro Ježíše.
- Mnoho kněží je vyhořelých, uzavřených, frustrovaných.
- Zajistit kvalitní supervizi a celoživotní vzdělávání pro duchovní (stejně jako je to v ostatních pomáhajících profesích).
- Současná formace kněží není synodální, novokněží jsou spíše deformováni. Bohoslovci jsou stále vedeni ke „stavovské důstojnosti“, což je zcela mimo realitu. Důležitost formování budoucích kněží, aby od začátku byli ochotni „putovat s laiky“. Kněz často nedokáže unést jiný názor, je tradičně formován, aby vše řídil a poučoval.
- Formace bohoslovců: schází spojení s reálným životem. Kandidáti kněžství neví, co znamená postarat se o rodinu po stránce duchovní i materiální, nejsou zaměřeni na schopnost vytvářet zdravé vztahy, poskytovat duchovní vedení. Jáhenské svěcení ženatých mužů je podmíněno mimo jiné i věkem – zahrnout tuto podmínku i pro kněze. Mladí muži jsou přirozeně nevyzrálí.

- Možná by kněží vybraných “mrtvých” farností mohli jít na částečný úvazek do civilního zaměstnání. Předpokládaný pozitivní dopad: význam pro osobní formaci kněze, kladný dopad na lidi mimo farnost, možnost kontaktu s nimi a v neposlední řadě finanční přivýdělek pro kněze, tedy menší zátěž pro farnost.
- Kněží z ciziny potřebují povinnou kvalitní jazykovou přípravu. Větší zapojení jáhnů.

Otázka celibátu

Jako cestu k řešení uvedených problémů a zároveň ke zmírnění nedostatku kněží navrhují některé skupiny zrušení povinného celibátu pro diecézní kněze: nerozumí důvodům, které se pro povinný celibát uvádějí; jsou přesvědčeni, že Boží povolání ke kněžství není vždy spojeno s povoláním k celibátu; očekávají, že kněží žijící v rodině by mohli mít větší pochopení pro starosti podobně žijících laiků. Zároveň si uvědomují vysokou hodnotu celibátu. Svědčí o tom např. tyto zápisy:

- Vážíme si daru celibátu a vnímáme jeho důležitost v rámci naší církve, ale nepodmiňujeme jím kněžské svěcení. Vždycky to tak přece nebylo – 1Tim 3,1-13. Celibátní kněží by měli žít v komunitě.
- Myslím, že k dobrovolnění celibátu dojde, a to dost brzy – situace je zralá. Že tím církev o cosi přijde, o jeden z mystických rozměrů, vnímám i já. A něco náhradou získá: věrohodnější, přirozenější přístup kněží k problémům běžného života svých věřících, pochopení pro radosti i těžkosti manželského a rodinného života.
- V povinném celibátu kněží nespátřujeme nutnost. Kněz, který by žil manželství, je pro nás stejně důvěryhodný jako kněz, který si vybere celibát.
- Povinný celibát pro kněze by mohl být chápán jako gnóze. Je třeba dobrovolnit celibát kněží, protože důležitější než dodržování celibátu je předávání vztahu k Bohu – lásce.

Postavení žen v církvi

S vděčností je oceňována snaha papeže Františka dát ženám více prostoru v církvi. Zároveň se často konstatuje pokračující praxe přehlížení ženského potenciálu ve farnostech, zdůrazňování spíše služebné a mateřské pozice ženy. Některé skupiny navrhují otevřít diskusi o možnosti jáhenského svěcení žen. Například:

- Žena má často nerespektovanou pozici. Uvaří, vypere, vyzdobí kostel, zazpívá, ale jinak ať mlčí. Někteří kněží mají ženu jako ohrožení, což má jistě spojitost s celibátem.
- Je potřeba nebát se dát více pravomocí ženám i při liturgii – podávání Eucharistie, kázání. Pokud nějaká žena má dar Ducha svatého k učení a kázání, je možné upřednostnit příslušnost k pohlaví před tímto darem? „Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši.“ Gal 3,28.
- Myslíme si, že ženy budou vpouštěny více do služeb v církvi, které až doteď příslušely pouze mužům. Důvodem je také skutečnost, že je čím dál menší počet kněží a mužů aktivně se účastnících církevního života. Náboženských aktivit se účastní více žen. U podávání sv. přijímání jsme raději, když podává kněz nebo muž.
- Ženy jsou stále vnímány v bohoslužbě jako zvláštnost. V bibli jsou zmíněny i jáhenky, tak proč ne.

Pastorační přístup k osobám žijícím v neregulérních partnerských svazcích

Jde o mladé lidi žijící spolu bez církevní svatby nebo o lidi církevně sezdané, kteří se rozvedli a uzavřeli nový necírkevní sňatek. Toto téma se vrací opakovaně, někdy i s rozsáhlou argumentací a s požadavkem, aby církev „více reflektovala společenský vývoj“. Očekává se větší pastorační vstřícnost a možnost plného zapojení těchto lidí do života církve, včetně přístupu ke svátostem. Doporučuje se individuální přístup:

- Kdokoli v církvi vybočuje, není přijat (LGBT, rozvedení, v jiné formě vztahu, nezapadající do „škatulek“). Je to farizejské: je mnoho kněží, kteří jsou s někým ve vztahu, přesto je to „v pořádku“.
- Farář by měl mít snahu poznat člověka, který má touhu po eucharistii. Má se ptát na jeho důvody a brát je vážně.
- Instituce církve nehodnotí přečiny lidí, kteří byli světským soudem odsouzeni za vraždu, zabití, krádež, zpronevěru a další přestupky proti příkázáním, ale považuje za dostačující pokání

a zpověď. Církvi tedy nepřísluší hodnocení ani v oblasti partnerských vztahů. Současná praxe je dosti nevstřícná k lidem, na které institucionální církev hledí jako na ohrožené, potřebné. Z praxe je bohužel zřejmé, že těm, kteří lék potřebují, je lék odpírán a ti, kteří vypadají v zásadě "zdravě", jsou vybízeni, aby lék brali.

S tím souvisí otázka soudních řízení o neplatnosti manželství: někteří je považují za nedůstojná a neupřímná a chtěli by hledat jiný právní způsob, jak dosáhnout zneplatnění. V jednom případě je naopak vyjádřen souhlas s dosavadní praxí:

- Řešit otázky rozvodů manželství (ne cestou zneplatnění), otázky homosexuality. Neustále nad těmito dnes častějšími otázkami raději strkáme hlavu do písku. Umožnit lidem rozvedeným přístup k eucharistii, ne pouze k duchovnímu přijímání.
- Pravidla v církvi jsou nastavena velmi moudře a je jich třeba, aby to neznehodnocovalo snahu lidí, kteří se snaží je dodržovat. Pravidla musí být, ale nad nimi musí stát milosrdenství.

Některé skupiny se vyjádřily také k situaci stejnopohlavních párů:

- Sexuální orientace není jejich volbou. Přejeme si, aby i oni měli přístup k eucharistii. Je pro nás nepředstavitelné, že by je Ježíš nepřijal s otevřenou náručí stejně jako všechny ostatní.

Bohoslužebný život, slavení

Účastníci se shodují na tom, že liturgický život je jádrem křesťanského společenství, vyjadřují vděčnost všem, kteří se na slavení liturgie podílejí, mají zájem o jeho rozvoj a zpřístupnění dalším lidem: „Jsme rádi, že máme možnost chodit na mši. Pomáhá nám to srovnat se s těžkými věcmi přináší nám to klid a naději, naplnění a inspiraci.“ V zápisech se často objevovaly požadavky na přednášky, biblické hodiny, edukaci ze strany kněží, kurzy k většímu porozumění liturgie, a to i v rámci setkávání mimo mše svaté. V mnoha farnostech se to realizuje, ale v mnoha jiných pro takové aktivity není podpora nebo pochopení.

Další připomínky a návrhy:

- častěji zařadit mše sv. se speciálním zaměřením (např. pro rodiny, seniory, mladé lidi)
- revitalizovat / modernizovat liturgické texty, nahradit fráze pochopitelnými výrazy
- neaktuálnost přímluv – návrh zapojit při mších sv. např. vlastní přímluvy účastníků
- větší zapojení při čteních, ale i do samostatného vedení bohoslužby slova
- dát laikům možnost kázat
- akolytky jsou vnímány staršími lidmi někdy špatně
- častější možnost přijímání Těla a Krve Páně pod obojí způsobou
- podporovat další formy modlitby: růženec, adorace, křížové cesty.
- organizovat společné poutě s více farnostmi
- pro nově přichozí být otevřenější, s příjemnou atmosférou v kostele
- nikomu by nemělo být bráněno v aktivní účasti na bohoslužbách
- nebát se pořádat mše sv. i s netradičním zaměřením, slavit liturgii i mimo kostel
- klást větší důraz na individuální duchovní vedení (i pro širší veřejnost).

Ekumenický dialog

Jedna z farností odmítá ekumenický dialog a mluví o „návratu zbloudilých“:

- To lidská pýcha a nedostatečný úsudek způsobil vznik tolika církví. Ale z Písma svatého víme, že Ježíš žádá jednotu. Posílá a doporučuje apoštoly. Je pak logické, že tito apoštolové si sobě volí své nástupce a posílají je tak, jako Ježíš poslal je. To je kontinuita tradice a platí dodnes. Návrat těchto zbloudilých je možný jedině tehdy, budou-li ochotni otevřeně naslouchat dialogu a věcným biblicky podloženým argumentům.

V ostatních skupinách byl konstatován zájem o ekumenickou spolupráci a také její dobrá úroveň. Do diskusí s tímto tématem byly v některých případech zapojeni také členové jiných církví a byly navrhovány cesty ke zlepšení:

- Jeden ze zásadních důvodů pro ekumenický dialog je už existující spolupráce na profesní úrovni: školství (teologické fakulty, školky s křesťanským zaměřením = Veselá školka), duchovní služba

v armádě a ve věznicích, dětské letní tábory s křesťanským zaměřením, posttraumatické týmy Policie ČR apod.

- Aby fungovala ekumena, je potřeba, aby byla „zespodu“. Sblížíjí nás věci společné – modlitba, píseň, chvály, Bible, ale i neformální přátelská setkávání, „ekumenické snídaně duchovních“, ekumenické plesy apod. Důležité je vzdělávání a učení se přístupu k jinému myšlení.
- Mnohdy ani nevíme, jak se ostatní denominace v naší oblasti jmenují a případně jak praktikují svoji víru; měli bychom je více poznávat a seznamovat se s nimi, pravidelně se setkávat,
- Základem spolupráce je rodina, výchova – zde na severu jsou velmi častá konfesně smíšená manželství, nebo rodiče katolíci a děti evangelíci apod.
- Otázkou k ekumenickému dialogu je sexualita kněží, celibát, názory na papeže, na zkonstatělé fungování katolické církve. Zásadní problém je přijímání eucharistie, její pojetí.
- V ekumenickém dialogu často katolíci kněží vystupují jako vlastníci jediné pravdy, což vede okolí k uzavření a obraně proti nám.
- U smíšených manželství bychom nechali zcela na svobodné domluvě manželů, v jakém duchu budou vychovávat své děti, a ne jak je to nyní, že evangelík musí podepsat katolíkovi, že mu nebude bránit v katolické výchově dětí (to myslím nepřispívá k vzájemné úctě a důvěře církvi).

Dialog se současnou společností, evangelizace, misie

Ze zápisů je patrný na jedné straně velký zájem vést dialog se sekulární společností a také vydávat svědectví o víře, na druhé straně zklamání kvůli neúspěšnosti této snahy a bezradnost nad způsobem realizace: „V hovoru o víře neumím argumentovat, raději mlčím.“ Příčinou může být nedostatečné vzdělání ve víře, nesrozumitelnost a tvrdost církve jako instituce, náboženský způsob vyjadřování, nedostatečná mediální prezentace církve, uzavřenost církevního společenství vůči nově příchozím. Naopak pozitivně je vnímána angažovanost církve ve školství a v sociální práci. Názor, že církev by měla zůstat stabilní a nesnažit se přizpůsobit „světu“, je spíše ojedinělý.

Další připomínky a návrhy na zlepšení:

- Ujmout se slova je zodpovědností každého z nás, od církve v tom však potřebujeme podpořit.
- Pro misii potřebujeme mít dostatečnou odvahu. Žít víru. Umět vnímat prostředí, ve kterém žijeme a být otevření. O Bohu a víře se obvykle baví lidé, kteří řeší těžkosti ve svých životech. Takové rozhovory pak jsou na úrovni hluboké důvěry. Otevřeně mluvit s lidmi o otázkách, které je zajímají, např. smrt, morálka, strach z budoucnosti.
- Lidé bez víry vnímají církve jako historickou reminiscenci minulých dob, spíše poukazují na chyby a nepravosti dávné i současné = tvorba předsudků.
- Opakovaný důraz na zpřístupnění kostelů: otevřený kostel pro všechny příchozí (zajištění služeb, rozvrhu, podpory, ...).
- Vytvořit prostor, kde bude lidem nasloucháno a budou cítit přijetí, neskouznout k formálnosti.
- Kněží by se měli více pohybovat mezi nevěřícími, např. v zaměstnání.
- Farnosti by se měly více prezentovat. Zlepšit komunikaci s regionálními sekulárními médii, neumíme "prodávat" dobré informace o církvi. Ukázat i tvář společenství mimo kostel, zvát do něj další lidi (farní akce, neformální setkání v rodinách apod.).
- Ve farnosti na misijních dílech spolupracovat, snažit se vytvořit prostředí pro dialog, setkávat se a modlit se za sebe navzájem.
- Pořádat koncerty, přednášky apod. nejen s křesťanským zaměřením, hledat další možnosti setkávání se v kostele (např. první školní den, předávání vysvědčení, vítání občánků apod.).
- Snažit se více a cíleně oslovovat mladé lidi (většinou jsou hledající) a přijmout takové změny, které je přitáhnou. Je třeba zvýšit zapojení žen v církvi, zdůraznit morální zodpovědnost katolíků za celosvětový vývoj, přírodu, láskyplně přijmout sexuální menšiny.

Komunikace a spolupráce s biskupstvím

Někteří účastníci vyjadřují pozitivní zkušenost s osobností diecézního biskupa: „Velmi si vážíme našeho laskavého otce biskupa, jeho srdečnosti, každé setkání s ním je posilou a radostí.“ Většina zmínek o vedení diecéze je však spíše kritická: z biskupství není moc velký zájem o farnosti, nefungují základní nástroje komunikace, dialog uvnitř diecéze není otevřený, z biskupství chybí

vysvětlování a diskuse s akcentem zpětné vazby, panuje nedůvěra, pomlouvání; mlžení kolem různých kauz (zneužívání, odvolání, či přeložení kněží apod.). Další připomínky a návrhy:

- Postrádáme pastýřský přístup otce biskupa k věřícím a ke kněžím, který by se projevoval zájmem o jejich život ve farnostech. Zavést komunikaci se všemi v církevní hierarchii – znát svého biskupa – 1/rok celodenní setkání s diskusí o problémech místní církve, aby nabídnul i jiná setkání než jen liturgické, např. duchovní cvičení, obnovu, přednášku.
- V hospodaření diecéze je střet zájmů. (diecézní ekonom je zprostředkovatelem fondů, do nichž biskupství investuje). Ekonomická rada farnosti Liberec předkládá návrh na řešení některých problémů diecéze, hlavně zajištění prostředků pro platy duchovních.
- Je třeba reformovat rozložení farností. Podpořit živá místa a odtud vyrážet na misie do okolí.
- Neaktuální informace na webových stránkách biskupství.
- Pastorační asistenti propuštění, pastorační středisko zrušeno.
- Požadavek na reformu církevní hierarchie: biskup volen na určitou dobu; transparentní volba biskupů.
- Některá rozhodnutí v církvi jsou vedená „hlavně nepoškodit církve“ – Duch sv. nás ale přece vede k transparentnosti, pravdě (i když bolí) a odvaze.
- Vidíme deficit v práci biskupa, který ponechává mladé kněze na pospas realitě bez pomoci a ten se pak brzy dostává na pokraj vyhoření
- Honosný liturgický oděv je ve 21. století spíše k smíchu.
- Mnozí kněží by rádi přenechali část zodpovědnosti na farnících, ale není to možné, když biskupství sebere i posledního pastoračního asistenta.
- Mluvit o „špatných skutcích“ v církvi otevřeně, řešení a zodpovědnost, ne tutlání.
- Biskupové by měli zvážit míru konformity se světskou mocí.
- Je třeba se také dále pokoušet o smlouvu s Vatikánem o povinné výuce náboženství nebo etiky na školách.
- Decentralizace církve: větší volnost diecéznímu biskupovi, který žije v místní církvi a zná ji lépe než úředník ve Vatikánu.

Třetí část: NADCHÁZEJÍCÍ KROKY

V zápisech jsou identifikovány různé problémové oblasti. Některé lze řešit změnou smýšlení a praxe na lokální úrovni – v takových případech je synodní proces vnímán jako vítaná příležitost k reflexi a ke změně. Jiné však nejsou řešitelné bez součinnosti s vyššími složkami církve. Některé z těchto problémů jsou zmiňovány opakovaně, formulace mají naléhavý charakter, navrhuje se konkrétní řešení. Vnímáme je proto jako výzvy, na něž by měla církev zaměřit svou pozornost.

Diecézní strategie

Je třeba vytvořit dlouhodobou diecézní strategii v oblasti pastorační, evangelizační a finančního hospodaření. Měli by na ní pracovat odborníci (v rámci synodního procesu se nabídli někteří laici ke spolupráci), měla by být transparentní, záštita nad ní a motivace k její realizaci se očekává od diecézního biskupa. Konkrétní návrhy:

- Restrukturalizovat systém farností (byl vytvořen v době Josefa II. a dnes je neudržitelný): soustředit kněze do větších měst, zajistit, aby nežili osamoceně. Obnovit pracovní pozice laických pastoračních asistentů a činnost diecézního pastoračního střediska.
- Vytvořit diecézní misijní projekt, který by se měl zabývat jak organizačními věcmi (např. vytvoření misijních středisek nebo týmů), tak také ideovými překážkami (nesrozumitelnost církevního vyjadřování, tvrdost církve jako instituce, nedostatečná mediální prezentace církve, uzavřenost církevního společenství vůči nově příchozím, nedostatečné řešení skandálů v církvi apod.).
- Zprůhlednit finanční hospodaření diecéze, aby měli také laici informace o tom, jak se nakládá s jejich příspěvky do církevních sbírek. Očistit od případného střetu zájmů.

Reforma církve

V zápisech se často poukazuje na několik skutečností, které jsou vnímány jako zásadní překážky pro další rozvoj církve i pro realizaci jejího misijního poslání. Řešení, která se navrhují, však nelze realizovat na místní ani diecézní úrovni, pokud nedojde ke změnám v právním systému církve. Vznáší se tedy naléhavý požadavek na změny v následujících oblastech:

- Nerovnost laiků a kléru: vnést do církevní struktury více demokratických prvků, jako rozhodovací pravomoc ekonomických a pastoračních rad, transparentní volba biskupů, omezené funkční období biskupů, předání některých úkolů a pravomocí laikům, zrušení zbytečných titulů apod.
- Nedostatek kněží, jejich nezdravý způsob života a nedostatečné pochopení problémů laiků: zdobrovolnit celibát diecézních kněží; těm, kdo žijí v celibátu, nabídnout možnost komunitního života; zahájit diskusi o jáhenském, příp. i kněžském svěcení žen. Dbát o celoživotní formaci kněží s důrazem na jejich osobnostní rozvoj.
- Decentralizace církve: ctít svobodu a kreativitu místních církví a předat rozlišování na nižší instance blíže k věřícím (subsidiarita). Umožnit rozmanitější způsob prožívání víry a slavení podle stupně rozvoje společnosti (inkulturace).
- Situace osob žijících v církevně neregulérních partnerských vztazích (bez uzavření manželství, po civilním rozvodu s novým partnerem / partnerkou, stejnopohlavní páry): umožnit jim přístup ke svátostem na základě individuálního posouzení. Hledat jiný právní způsob, jak dosáhnout rozvodu, než je soudní řízení o neplatnosti manželství (např. podle modelu pravoslavné církve).